

Nieuwsbrief Afrikagetuigenissen vzw
Driemaandelijks/april 2014
P708863 / 3080 Tervuren
G. Bosteels, J. van Ruusbroecklaan 15
2000 Tervuren

België-Belgique
P.B. – P.P.
3080 Tervuren
BC 30592

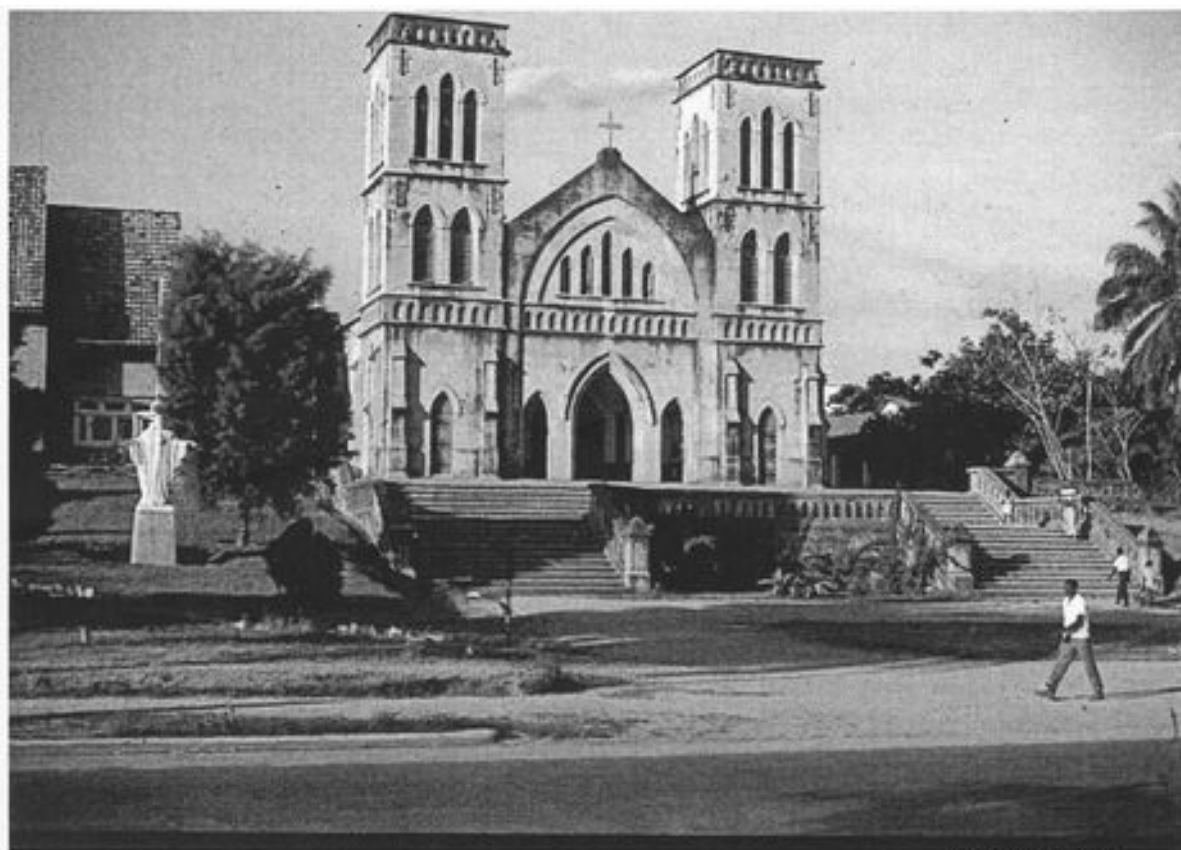

AFRIKAGETUIGENISSEN

Nieuwsbrief nr. 34

Augustus 2014

De kathedraal van Kisangani/Stanleystad

Foto G. Bosteels (1958)

Jaarlijkse ledenbijdrage

*Nogmaals hartelijk dank aan de leden die hun jaarlijkse bijdrage
voor het lopende jaar hebben overgemaakt.
(Zie de aanvullende naamlijst op blz. 19*

TER HERINNERING :

EEN BIJDRAGE VAN 15 € (VOORHEEN 25 €) VOLSTAAT OM IN REGEL TE ZIJN.

Rekeningnummer : 001-4254043-87

IBAN : BE67 0014 2540 4387 – BIC : GEBABEBB

<i>In dit nummer :</i>	<i>blz.</i>
<i>Tien jaar Afrikagetuigenissen</i>	<i>3</i>
<i>Guido Bosteels</i>	
<i>Onze jaarlijkse algemene vergadering</i>	<i>5</i>
<i>Toespraak van de Voorzitter ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van Afrikagetuigenissen</i>	<i>6</i>
<i>En nog 'Onverwerktverleden'</i>	<i>9</i>
<i>Dokter Dirk Teuwen in zijn strijd tegen epilepsie in ontwikkelingslanden</i>	<i>10</i>
<i>(Lekker) tafelen in de brousse</i>	<i>12</i>
<i>Kasongo Maniema</i>	
<i>40 jaar op pad in Kivu en Maniema</i>	<i>15</i>
<i>Dirk De Meyer</i>	
<i>Het drama van Kongolo</i>	
<i>Herdenking op 7 juni 2014</i>	<i>18</i>
<i>September: maand van herdenkingen</i>	<i>19</i>
<i>Lidmaatschapsbijdragen</i>	<i>19</i>

Graag uw speciale aandacht voor:

- De herdenking van de tragische gebeurtenissen in 1964 : ZIE BIJLAGE!

*- De uitnodiging door de Directie van het Afrikamuseum voor een voorstelling
van de renovatiewerken : ZIE BIJLAGE!*

Tien jaar Afrikagetuigenissen !

Hoe snel vliegen de jaren voorbij! Het was inderdaad als gisteren toen wij in 2004 het besluit namen op onze eigen vleugels te gaan vliegen.

Inderdaad, het behoort inmiddels tot de geschiedenis, maar het is wel zo dat een eerste reeks opnames van Nederlandstalige getuigenissen over ons Afrikaans verleden tot stand zijn gekomen via de vereniging Mémoires du Congo, die in 2002 van wal was gestoken met het systematische inzamelen van herinneringen uit het koloniale tijdperk, en dit via audiovisuele registratie van persoonlijke getuigenissen.

Die Nederlandstalige tak van MdC was eigenlijk een eenmanszaak, die in de handen berustte van die onvermoeibare pionier, onze diepbetreurde vriend Cyriel Van Meel. In verrassend korte tijd was hij er op zijn eenle in geslaagd een respectabel aantal perfecte getuigenissen van vrienden uit de koloniale tijd te registreren. Deze zijn dan ook de eerste thesaurus gaan vormen van de vzw Afrikagetuigenissen, die op 26 maart 2004 boven de doopvont werd gehouden.

Het moet wel zijn dat onze zustervereniging van "MdC" onder een gelukkig gesternte geboren was, want de zaken draaiden al vlug op volle toeren. Hartelijke menselijke betrekkingen, mond-tot-mond reclame, maar vooral een soort heilig vuur dat alle vroegere Congovrienden samenhoudt deden wonderen. De werkkraft en inzet van de eerste medewerkers verdient natuurlijk alle lof, niet het minst op het stuk van de inhoudelijke verwerking, de ordening en het catalogeren van het binnenstromende opnamemateriaal. Daarbij kwam dan ook nog de inzameling van persoonlijke items.

Ook wederzijdse bijstand en vriendschap met de twee jaar oudere zustervereniging was een nuttige troef. Van bij de aanvang waren zij respectievelijk in elkaars raad van bestuur vertegenwoordigd. Meer nog: ondergetekende werd enkele jaren geleden uitgenodigd om het ondervoorzitterschap van "Memoires" op zich te nemen. Beide verenigingen genoten ook al dadelijk een identieke erkenning vanwege het Afrikamuseum te Tervuren. Last but not least mogen wij ook de lovende appreciaties door de universitaire milieus over onze activiteit wel even in herinnering brengen.

De eerste doelstelling van onze actie behoort tot het domein van de geschiedschrijving : wij bedoelen daarmee een oefening in oral history, mondelinge geschiedenis : ongeveer driehonderd audiovisuele en enkele schriftelijke getuigenissen en interviews werden door onze medewerkers geregistreerd, uitgeschreven en geanalyseerd.

De aldus ingezamelde memoires, die inmiddels de weg naar het Afrikamuseum gevonden hebben, werden door bestuurder-archivaris Lucien

Hoerée opgedeeld in een ontzaglijke mozaïek van niet minder dan 12.377 sequenties die werden gecatalogeerd volgens 178 thema's die alle aspecten van leven en werk in Afrika omvatten. Daarnaast werden tot op heden zowat 500 documenten ingezameld, zoals schriftelijke herinneringen, foto's en films.

De duidelijke ambitie was voor het nageslacht een objectief beeld te bewaren van de realiteit van het dagelijkse leven onder de tropen, dat voor wetenschappelijk onderzoek beschikbaar wordt gesteld. Dit impliceert meteen ook een poging om aan onze landgenoten een beter inzicht te bezorgen in deze heel bijzondere levensomstandigheden, de moeilijkheden en de uitdagingen waarmee dit bestaan en de symbiose van zo verschillende culturen gepaard ging.

Het is steeds onze leidraad geweest dat goede wijn geen krans behoeft ! De koloniale tijd behoort definitief tot de geschiedenis, maar wat blijft is de inzet, het harde labeur, de toewijding en het talent waarvan zovele landgenoten blijk hebben gegeven om een prachtig land tot ontwikkeling te brengen, waar de tijd sinds 2000 jaar stil had gestaan en waar nog zo oneindig veel te doen was.

Een elementaire plicht!

Was het geen elementaire plicht voor de komende generaties duidelijk in het licht te stellen welke indrukwekkende realisaties in weinige jaren onder Belgisch bestuur in Midden-Afrika werden neergezet? Daar komt geen meerderwaardigheidsgevoel, triomfalisme of opschepperij bij te pas. Integendeel, we hebben geen moeite met de retrospectieve vaststelling dat naast briljante successen ook kostbare kansen onbenut zijn gebleven. Mogen wij ook niet betreuren dat de snelle ontvoogdingsdrang van de gekoloniseerden niet vroeger in het beleid ingecalculeerd is geworden ?

Met de tijd is ook gebleken dat de activiteit van onze beide verenigingen niet louter retrospectief is. Het is nu duidelijk geworden dat het illustreren van de Belgische inbreng in de Afrikaanse samenleving bevorderlijk is voor het wederzijdse begrip van de cultuurhistorische banden die in de loop van de vorige eeuw tussen die beide gemeenschappen tot stand zijn gekomen. Samen koesteren onze beide verenigingen, de Franstalige en de Nederlandstalige, de hoop dat wij een bijdrage leveren tot het inzicht dat de Belgische aanwezigheid in Congo meer was dan een toevallige en voorbijgaande vingerknip van de geschiedenis. Hoe bescheiden ook, toch is deze bijdrage tot het bevorderen van deze verknochtheid een aansporing om op de ingeslagen weg verder te gaan.

Guido Bosteels, voorzitter

Onze jaarlijkse algemene vergadering

Het bijzonder gezellige Vlaamse Huis KUUMBA (zie over dit huis onze vorige Nieuwsbrief) in de Brusselse Matongewijk was dit jaar het trefpunt voor onze jaarlijkse algemene vergadering, die in een opperbeste sfeer verlopen is.

Zoals ieder jaar, helaas, moest onze eerste taak erin bestaan hulde te brengen aan de nagedachtenis van ettelijke dierbare vrienden die ons in de loop van de voorbije maanden ontvallen zijn.

Uiteraard gold dit in de eerste plaats voor de boven alle lof verheven pionier, medestichter van onze vereniging, Cyriel Van Meel, die na lang weerstand te hebben geboden aan de ziekte, op 17 oktober 2013 overleden is (zie onze Nieuwsbrief 32).

Voorts hadden wij kennis gekregen van het overlijden van

- René Puttemans, gewezen directeur Economische Zaken en kabinetsadviseur van de ministers Pétillon en Van Hemelrijck,
- Bob Paelinck, adjudant-chef bij de Weermacht,
- Jo Van Severen, (Gewestdienst), gekend verzamelaar en expert in Afrikaanse kunst.

Ter herdenking van deze trouwe vrienden nam de vergadering een minuut stilte in acht.

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van Afrikagetuigenissen hield de voorzitter vervolgens een gelegenheidstoespraak. Die staat te lezen op blz. 6 tot 8 hierna.

Na het afhandelen van het jaarverslag en het financieel verslag heeft de vergadering kwijting verleend aan de raad van bestuur en aan de rekeningen-commissaris, Paul Lelièvre-Damit. (Het jaarverslag en het financieel verslag worden op verzoek graag aan de belangstellende leden toegestuurd).

Samenstelling van de raad van Bestuur : de vergadering nam akte van het ontslag als bestuurders van Miel Clement en Paul Frix. Vervolgens ging zij over tot de benoeming van een nieuwe bestuurder, in de persoon van ereambassadeur Robert Devriese.

Na een gezellige moambe werd deze dag besloten met een boeiende filmvoorstelling die uiteraard gewijd was aan de herinneringen van onze betreurde vriend Cyriel.

Wij willen dit korte verslag niet besluiten zonder een woord van dank aan de sympathieke bezieler van KUUMBA, Jeroen Marckelbach, voor zijn hartelijk en dienstvaardig onthaal.

TOESPRAAK VAN DE VOORZITTER TER GELEGENHEID VAN HET TIENJARIG BESTAAN VAN AFRIKAGETUIGENISSEN

Dames en heren, beste leden van Afrikagetuigenissen, beste vrienden,

"Als wij EEN vriend hebben, is het deze : "DE WAARHEID", dat las ik onlangs ergens en dat had ook het motto kunnen zijn waaronder tien jaar geleden onze vereniging "Afrikagetuigenissen" van start is gegaan. Ons opzet was inderdaad - en is het nog altijd - de waarheid kenbaar te maken over ons verleden in Afrika, de waarheid zoals we ze beleefd hebben, zoals ze voortleeft in ons geheugen en zoals wij willen dat ze ook zal voortleven als we er niet meer zullen zijn om daarover getuigenis af te leggen. Ja, wij wilden en wij willen die waarheid verkondigen tegenover al degenen die niet het voorrecht hebben gehad om die confrontatie te beleven met een universum waarvan wij nog altijd overtuigd zijn dat men het beleefd moet hebben om de impact daarvan ten volle te beseffen.

In de eerste plaats hebben wij ons laten leiden door de zorgzame plicht van de historicus: een oefening van "oral history", mondelinge geschiedenis, met de bedoeling ten behoeve van de komende generaties een zo omvattend mogelijk beeld op te hangen van het cultureel patrimonium dat ontstaan is als gevolg van onze aanwezigheid in Midden-Afrika tijdens de vorige eeuw. Het gaat hier inderdaad om een relatief korte maar daarom niet minder betekenisvolle episode uit onze nationale geschiedenis, waarvan we niet hoeven te zeggen dat die niet voor herhaling vatbaar is.

In de tweede plaats is het wel duidelijk dat een serieuze inspanning diende te worden geleverd - en dat is nog steeds het geval - om bij onze medeburgers, en bijzonder bij de jonge generaties, een beter begrip op te wekken over de reële bestaansvoorwaarden in Afrika, de wisselvalligheden, de vreugden en de lasten, de uitdagingen en de verwachtingen waarmee eenieder in de kolonie en ook in de postkoloniale tijd te maken heeft gehad. Het valt immers niet te loochenen dat wij in onze huidige leefomgeving nog steeds af te rekenen hebben met onwetendheid, onbegrip en vooroordelen over dat verleden.

Het is er ons niet om te doen een ongebreidelde loftrompet te steken over dat verleden en uiteraard helemaal niet over het koloniaal systeem zelf, waarvan wij allen weten dat dit inmiddels door de geschiedenis achterhaald is geworden.

Maar wij willen wel dat recht geschiedt jegens de ontelbare landgenoten die in Afrika het beste van zichzelf gegeven hebben, die blijk hebben gegeven van werkkraft, inzet en talent om het hoofd te bieden aan de uitdagingen waar ze voor hebben gestaan in dit onmetelijke land waar nog zo oneindig veel te doen was, ja ook alom in de meest elementaire noden te voorzien.

Boeken en nog boeken zijn over dit onderwerp geschreven, maar ik citeer

graag in dit verband een korte passage uit het te weinig gekende werkje van Vladi Souchart (schrijversnaam van de agronoom Vladimir Drachoussof) "Jours de brousse" :

"Het brousseleven was veeleisend en het stelde zwakke en kwetsbare naturen zwaar op de proef. Men moest strijd leveren om zijn persoonlijkheid en zijn geweten intact te houden, om zijn geestesleven op peil te houden, om vriendschappelijk met Afrika om te gaan zonder zich erdoor te laten opslorpen.

"Maar er was ook de vreugde om mee te werken aan de opbouw van een groot vreemd land dat wij intens als het onze aanvoelden. Acht maanden per jaar van dorp naar dorp reizen, te voet, per prauw, per motorboot, per fiets, per vrachtwagen, ploeterend door moerassen of zongeroosterd op savannewegen, zich verantwoordelijk voelen, informeren, overtuigen en bevelen, organiseren en bouwen, zijn angsten verbergen en zijn woede beheersen: kan men zich een mooiere jeugd indenken ?"

Het was inderdaad een beroep voor jonge mensen, ja zelfs vaak een beroep buiten alle normen. We herinneren ons de toenmalige minister De Schryver die ooit uitriep dat hij in Congo "des Saint-Exupéry" nodig had om onze opdracht tot een goed einde te brengen. Ik denk ook terug aan onze goede, helaas overleden vriend Roger Gallant die ons zo vaak aanspoorde om al die moederkes Teresa en die Damiaantjes niet te vergeten die nu allen in anonimiteit verzonken zijn.

Toch zou het niet betamelijk zijn te pas en te onpas te gaan idealiseren: natuurlijk vormden wij een gemeenschap van mensen, behept met de kwaliteiten en zwakheden die eigen zijn aan onze soort. Vooral waren wij echter kinderen van onze tijd, de tijd van toen, waar opvattingen golden die niet meer identiek zijn aan die van vandaag, meer dan een halve eeuw later.

Maar een ding is zeker : wij hebben ons ingespannen, om in Congo een geheel van normen en waarden ingang te doen vinden. Sommigen zullen misschien opwerpen dat het onze normen en onze waarden waren. Dat is misschien niet helemaal onjuist maar in essentie ging het wel om universele waarden, waarvan sommige trouwens vandaag op weg zijn om een plaats te vinden in een mondiale rechtsorde. Toch kon het niet anders dan dat een zeker spanningsveld ontstaan is tussen zo diametraal tegengestelde opvattingen tussen Afrika en Europa over het wezen van ons menselijk bestaan.

Jef Geeraerts, ancien van de gewestdienst zoals iedereen weet, schreef ooit hoezeer hij gefascineerd was door zijn' confrontatie met dat Afrikaanse universum : met die oneindige oernatuur maar vooral met een beschaving die hij "neolitisch" noemde, waar de tijd sinds tweeduizend jaar stil had gestaan. Retrospectief moeten wij het jammer vinden dat het zo lang geduurd heeft vooraleer wij de bantoecultuur op haar juiste waarde hebben leren inschatten, een cultuur waarvan Claude Levi-Strauss ons heeft onderwezen dat wij ze ten onrechte als primitief bestempelden.

In dit verband is het wel opmerkelijk dat ook de Katholieke Kerk heeft moeten wachten op de geschriften van een bescheiden Franciskaner monnik, Placied Tempels, vooraleer tot een grondiger inzicht te komen in de eigenheid van de bantoecultuur en de bantoefilosofie. Het zal allicht niet worden betwist dat het probleem van de verenigbaarheid en de communiceerbaarheid tussen fundamenteel verschillende culturen brandend actueel blijft.

Komen we echter nog even terug op Vladi Soucharde, alias Drachoussoff, waar hij schrijft: "Wij waren er heilig van overtuigd dat wij nuttig werk leverden, dat wij bezig waren voor Congo en de Congolezen een betere toekomst op te bouwen, dat wij een huis aan het bouwen waren waarvan zij weldra mede-eigenaar zouden zijn. Indien wij ons vergisten, was dat te goeder trouw, maar ik ben er heilig van overtuigd dat wij een misschien ruwe maar toch onmisbare schakel vormden in de historische evolutie van Midden-Afrika."

Men kan bezwaarlijk een betere omschrijving geven van onze verdiensten en verantwoordelijkheden ten overstaan van de noodzakelijke en onontkoombare evolutie van Midden-Afrika naar een ontwikkelingsniveau waarop de hele mensheid ontegensprekelijk aanspraak moet kunnen maken.

Zo komen wij tot een mogelijke derde verantwoording van onze activiteit. Voor zover als nodig herinneren wij eraan dat België aan de wieg heeft gestaan van de huidige Congolese natie en dat het aan deze natie vorm en substantie heeft gegeven. Het is ook België dat er aanzienlijke kapitalen heeft geïnvesteerd, maar het kan niet genoeg worden onderstreept dat de voornaamste investering die ons land er heeft ingebracht die is van een onschatbaar menselijk kapitaal.

Zouden deze beide investeringen niet hebben bijgedragen tot het smeden van hechte banden tussen de volkeren? Zou de bewustmaking van dit gemeenschappelijk verleden geen bijdrage kunnen betekenen tot het handhaven van deze banden?

Hoe bitter wij ook betreuren dat zoveel mooie verwezenlijkingen die wij in Congo op ons actief hebben zo jammerlijk ten onder zijn gegaan, des te meer blijven wij ons verheugen over elk positief signaal dat ons vanuit het verre Afrika bereikt. Hoe bescheiden ook, verheugt het ons enige bijdrage te kunnen leveren tot de bewustmaking van onze historische banden met het verre en toch zo nabije Afrika,

Ik was begonnen met een woord te zeggen over onze drang naar waarheid, die aan de basis ligt van ons opzet. Op deze zoektocht naar waarheid ontmoeten wij Shakespeare waar hij schrijft : "Trutli has a quiet breast" (de waarheid heeft een vredig hart). Ik hoop dan ook dat wij vandaag allen samen aan deze vrede des harten deelachtig zijn.

Ik dank u voor uw aandacht.
Guido Bosteels

En nog: onverwerkt verleden

Ons hoofdartikel "Onverwerkt verleden" in de vorige Nieuwsbrief (nr. 33) gaf aanleiding tot een interessante reactie die wij onze lezers graag ter overweging willen meegeven. De auteur ervan is Witte Pater van Afrika Herman Cornelissen, die we hierbij dank zeggen voor zijn belangstelling voor onze activiteiten.

Met dank en veel interesse heb ik het aprilnummer van uw Nieuwsbrief gelezen. Vooral was ik getroffen door het artikel van uw voorzitter, de heer Bosteels, over het 'Onverwerkte verleden' van vele oud-kolonialen. Ik kan die gevoelens volledig begrijpen en heb er het diepste respect voor. Want dat moet inderdaad voor velen een zeer zware slag geweest zijn: het plotse ineensstorten van een persoonlijke en gemeenschappelijke droom, die voor velen nog maar pas begon, en waarvan iedereen - op enkele klaarziender uitzonderingen na - stellig overtuigd was dat hij nog vele jaren zou duren. Naast het financiële verlies, het moeten verlaten van land en mensen van wie men toch was gaan houden, en het afbreken van een levensplan, kwam vooral de teleurstelling over een falen, en bij sommigen een zeker schuldgevoel zeer hard aan. Allemaal diepmenselijke gevoelens, die onze eerbied verdienen.

Na mijn priesterwijding in 1960 werd mij gevraagd eerst nog vier jaren dienst te verrichten in België, alvorens in 1964 naar Burundi te mogen vertrekken voor een periode van 20 jaar. Ik heb dus de overgangperiode van de onafhankelijkheid niet mogen meemaken, hetgeen me wel spijt. Ik schrijf 'mogen', want ik beschouw dit als een gemiste ervaring in mijn Afrikaans leven. Misschien juist daarom moet ik bekennen dat, bij het terugblikken over onze aanwezigheid en werken in Afrika, ik niet in het minst gebukt ga onder enig gevoel van teleurstelling of schuld.

Het is natuurlijk wel zo dat wij, missionarissen, met gedeeltelijk andere bedoelingen naar Afrika gingen dan de burgerlijke, militaire of commerciële kaders. Maar tenslotte hadden wij, ieder met zijn middelen en zijn manier van aanpakken, toch hetzelfde doel voor ogen : de Afrikaanse mens helpen om een beter, mooier en meer volmenselijk leven te leiden, en dat in een modern land dat zijn plaats zou kunnen innemen tussen de naties van de hedendaagse wereld.

Of wij daar zo schromelijk in mislukt zijn, zoals sommigen dat wel beweren, durf ik zeer oprecht betwijfelen. Ik ben er diep van overtuigd dat in die koloniale periode van de Belgische aanwezigheid in Congo, Burundi en Rwanda, er heel veel goeds gedaan is, en wel goeds van een blijvende aard. Want spijs die in-droevige overgangsjaren, en de nog triestigere toestand waarin die landen zich nu bevinden, moeten wij verder in de geschiedenis durven kijken, zowel in het verleden als in de toekomst. Ik denk dan in het bijzonder aan de ineenstorting van het Romeinse rijk rond de jaren 400. Na 450 lange jaren van beschavingswerk in onze toen toch echt barbaarse en heidense contreiën, zagen de Romeinen hun mooie werk weggespoeld worden door een vloedgolf uit het Oosten. Wat moet dat voor hen een schok geweest zijn!

En inderdaad, zij zijn moeten vertrekken en hebben alles moeten achterlaten. Maar het door hen gezaaide beschavingszaad heeft zo'n sterke wortels geschoten, dat tot heden toe heel onze Westerse maatschappij nog altijd door hun geest is doortrokken, en op hun beginselen is gegrondvest.

Daarom ben ik ervan overtuigd dat ons werk in Afrika niet nutteloos geweest is, en eens vrucht zal dragen. Wanneer? Hiervoor moeten wij in eeuwen rekenen. Het is niet mogelijk dat er van al onze moeite niets zou overblijven in de harten van de Afrikanen. Onze fout is dat wij te ongeduldig zijn. In onze jachtige wereld zijn wij er aan gewoon geworden onmiddellijke

resultaten te zien, en wij ergeren er ons aan dat wij de vruchten van onze arbeid waarschijnlijk niet meer zullen zien.

Hebben wij dan misschien niet méér voor onszelf gewerkt dan wel voor hen?
Schud dus alle gevoelens van mislukking of schuld gerust van u af.
Met eerbiedige en broederlijke groeten,

P. Herman Cornelissen
Witte Pater van Afrika

Naschrift

"Schud alle gevoelens van mislukking of schuld gerust van u af !", luidt de bemoedigende boodschap van pater Cornelissen. Het is zeker onnodig te zeggen dat wij deze boodschap in dank van hem aannemen.

*Wij zeggen en herhalen van in het begin dat niets zo ver van ons staat als zelfbewieroking, maar dat belet ons niet blijk te geven van fierheid over wat tijdens de vorige eeuw in Congo in zo weinige jaren is gerealiseerd, ook zonder de zwakke punten uit de weg te gaan.
Slechts één punt : Het tijdschrift Clo.be van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking (nr. 2/214) aarzelt niet om te schrijven dat de gezondheidszorg die België in Congo op touw gezet had, uitgegroeid is tot een model voor de wereld. Een pagina verder wordt verwezen naar een rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie volgens hetwelk de plaag van slaapziekte dankzij de Belgische inzet in de jaren '60 nagenoeg was uitgeroeid.*

Dokter Dirk Teuwen in zijn strijd tegen epilepsie in ontwikkelingslanden

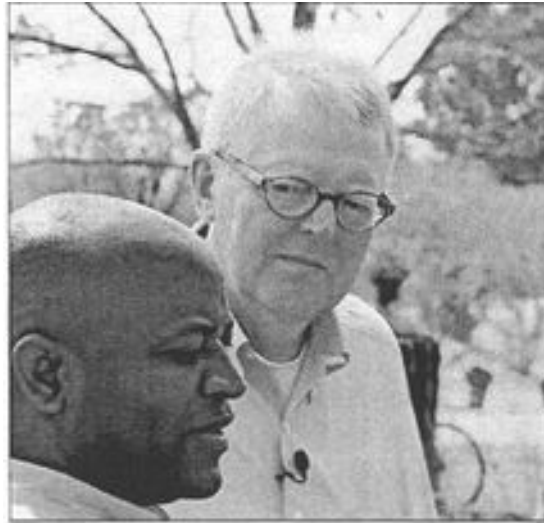
Guido Bosteels

Het is wel een bijzonder kronkelende weg die Dirk Teuwen (54 jaar) op het spoor bracht van de medische problematiek in ontwikkelingslanden. Als mijnwerkerszoon begon hij zijn loopbaan bij Ford Genk, om dan geologie te gaan studeren aan de universiteit. Maar eigenlijk lag zijn hart toch vooral bij geneeskunde. Vandaar dat deze geboren Limburger een tweede succesvolle studieloopbaan begonnen is - trouwens niet zonder enige financiële acrobatie - aan de medische faculteit.

Als jong gediplomeerde arts, met een verleden in de auto-industrie, vindt Dirk eerder toevallig een werkterrein in een heel andere industrietak: het farma-bedrijf. Wij weten dat er vooroordelen bestaan tegen dat soort beroepsoriëntering, zegt hij, maar die wijst hij kordaat van de hand: "Een verpletterende meerderheid van mijn collega's blijkt even begaan met het welzijn van patiënten als huisdokters of specialisten. Wie trouw blijft aan zijn inspiratie, is ook binnen de competitieve bedrijfswereld in staat te werken aan een betere wereld", antwoordt deze vader van vier dochters.

Sommige lezers zullen zich de naam van dokter Teuwen herinneren als strijder voor de waarheid in de verdediging van de medische diensten in Belgisch-Congo - meer bepaald van het medisch laboratorium van Stanleystad - toen een even boosaardige als onzinnige campagne op touw werd gezet waarbij gepoogd werd de verantwoordelijkheid voor de verspreiding van AIDS in hun schoenen te schuiven.

Merkwaardig is de religieuze inspiratie die Dirk Teuwen bezield midden de farmagroep UCB, die 9.000 mensen te werk stelt. Uiteraard vertonen deze werknemers onder het oogpunt van levensbeschouwing een veelkleurig lappendeken. Dokter Dirk Teuwen bekleedt er de functie van *vice president for corporate societal responsibility*, een titel die de verantwoordelijkheid voor het ethische ondernemerschap impliceert.

In de schoot van zijn onderneming gaat Dirk Teuwen de strijd aan tegen epilepsie in arme regio's. "Deze, zogenaamde 'vallende ziekte' is hier in Europa gelukkig perfect behandelbaar," zegt hij. "In vele ontwikkelingslanden zijn epileptici echter niet omringd met de gepaste zorg. Traditionele 'dorpsdokters' nemen hun toevlucht tot plantenextracten of andere betoveringen die hun doel voorbijschieten. Zonder behandeling is het risico op blijvende hersenletsels echter aanzienlijk. Ouders of tafelgenoten durven de zieken tijdens een aanval niet aan te raken. Tot overmaat van ramp is door het stigma dat op de ziekte rust, met andere woorden sociale uitsluiting, nooit veraf. Scholen sturen kinderen weg uit vrees voor hekserij of besmetting. Volwassenen vinden geen werk of huwelijkspartner omdat ze zozegd bezeten zijn door de duivel. Sommigen belanden zelfs in de gevangenis".

Door expertise te delen, schenken de lopende projecten de patiënten, niet enkel een herwonnen gezondheid, maar ook opnieuw een waardig bestaan.

"Binnen het brede scala van mogelijke groene of sociaalvoelende initiatieven, zegt dokter Teuwen, opteert UCB heel gericht voor projecten die patiënten met epilepsie ondersteunen. Daarbij stellen we onze expertise ter beschikking voor medemensen uit armere regio's. Buitenlandse artsen en verplegers krijgen daarbij een opleiding waardoor ze in staat zijn een precieze diagnose te stellen. Los van de eigenlijke kennisoverdracht selecteren we lesgevers die later hun medische teams weten te mobiliseren en het hart op de juiste plaats dragen. Binnen onze filosofie hoort een dokter naar de patiënt te gaan en niet omgekeerd".

Het belang van preventie

Preventie is inderdaad van wezenlijk belang: "Bij een vijfde van alle Congolese kinderen met epilepsie blijkt de basisoorzaak een moeilijke bevalling te zijn. In nog eens twee op vijf gevallen blijken infectieziekten in het spel te zijn die niet afdoende behandeld werden of voorkomen hadden kunnen worden. Tel dat samen en de bittere conclusie luidt dat een meerderheid van de problemen eenvoudig te vermijden valt met een meer performante gezondheidszorg."

Op het terrein

"Ons actieterrein ligt onder meer in Congo en Rwanda. Daarbij werken we doelbewust samen met partners. Zo bundelen we in Lubumbashi en Kigali onze krachten met de Broeders van Liefde. Zij kunnen bogen op een uitstekende infrastructuur en gemotiveerde medewerkers. Daarnaast opteren we nadrukkelijk voor een langdurig engagement. Een driejarige Congolees bij wie epilepsie vastgesteld is, verdient een langdurige behandeling. Dat recht onderschrijven wij nadrukkelijk, desnoods ad vitam. Om die zorg blijvend te garanderen, ondersteunen we buitenlandse instellingen op zulke manier dat ze op relatief korte termijn zelfbedruipend kunnen worden. Daartoe investeren we in structuren en financiële planning."

Winstgevendheid

Partners in zulke ontwikkelingsprojecten die door UCB worden bijgestaan boeken geen winst. Als er beperkte overschotten zijn, herinvesteren ze die. Van de bescheiden bijdragen die patiënten kunnen betalen, hoort pakweg een tiende onder meer opleidingen van artsen en administratief of medisch materiaal te bekostigen. Dat is de manier waarop instellingen groeien in zelfstandigheid. Dat is een emanciperende aanpak die door de firma verkozen wordt boven pure liefdadigheid. Te vaak ondersteunen caritatieve projecten de Afrikaanse bevolking een zekere tijd om daarna weg te trekken en niets meer van zich te laten horen. Daarmee is de plaatselijke bevolking helemaal niet gebaat.

Naar meer samenwerking?

Actoren in de ontwikkelingssector werken niet voldoende samen, meent Dirk Teuwen. De initiatieven zijn talrijk en nobel maar toch blijken vele ngo's kansen te laten liggen door zich in hun eigen hoekje te beperken tot onvoldoende gecoördineerde kleinschalige initiatieven, die uitgaan van een specifieke overtuiging en een eigen referentiekader. Samen overleggen zou aanleiding geven tot meer inzicht en vertrouwen om initiatieven beter te onderbouwen.

(Met verwijzing naar het weekblad Tertio, waaruit de voornaamste gegevens voor deze bijdrage zijn geput.)

(Lekker) tafelen in de brousse ...

Zich behoorlijk voeden was voor "broussards" heel vaak een punt van zorg. Door dit te schrijven leren wij natuurlijk niets nieuws aan hen die deze ervaring in de koloniale tijd opgedaan hebben. De levensomstandigheden in die tijd waren meestal meer dan heroïsch te noemen en zijn in onze hedendaagse Europese welvaartsstaat - om niet te zeggen 'verweningsstaat' - helemaal onvoorstelbaar geworden.

Overigens was die voedselvoorziening maar een van de vele nevralgieke aspecten van het brousseleven. Uiteraard waren er ook de problemen in verband met het isolement en eenzaamheid, de cohabitatie met een uiterst heterogeen milieu, het gemis aan elementair comfort, de vaak niet steeds dadelijk beschikbare medische zorgen, de moeilijke communi-catie, de stoornissen en risico's voortvloeiend uit het klimaat, de dreiging van slangen, insecten, enz. enz.

En toch, en toch: ondanks al de heikele aspecten van zulk een bestaan, blijkt van het brousseleven een bekoring te zijn uitgegaan die ten overvloede wordt bewezen door de getuigenissen die wij mochten registreren. Zeldzaam zijn onze respondenten die hun verblijf in het binnenland niet onverholten als "de mooiste jaren uit hun leven" bestempelen, waaraan zij ook in lengte van jaren met nostalgie terug blijven denken.

Ter illustratie en om de geheugens op te frissen hebben wij hieronder een aantal flitsen samengebracht, over de manier waarop de Europeanen (en ook de zwarten) het aan boord legden om de inwendige mens te versterken. Wij danken bij voorbaat al wie misschien nog kruidige herinneringen van dat soort bewaard heeft en ons die wil toesturen. Van harte welkom! (GB)

- De bevoorrading kwam van de stad, meestal van de 'Ferme Karavia' in Elisabethstad. Alles was vers : fruit, groenten, kaas, boter en af en toe vlees. De MAS vervoerde dat alles wellicht naar Lomela. Soms hadden we bijna niets, behalve kippen, eieren, groente en fruit. Toch dienden we nooit honger te lijden. Het voedsel kwam van 500-600km. ver, verpakt in manden. De boter werd fris gehouden in bananenbladeren en een luchtig kratje. De lokale producten waren ananas, sinaasappelen, mandarijntjes en ook kampernoelies en vooral bananen. Inlandse leunders kwamen dat alles aanbieden op de barza. (*Mevr. Dorine Ingels- Eeckhout, echtgenote van gewestbeambte, Sankuru, Katanga*).

- Onze kinderen trokken mee de brousse in en we logeerden altijd in etappehuizen. Ik wilde bij mijn man zijn en kookte voor hem, dat liet ik niet aan zwarten over. Ik droeg zorg voor zijn gezondheid. Hij was ooit eens tien maanden alleen geweest en verschrikkelijk vermagerd. Hij werd zelfs naar het Tropisch Instituut gestuurd. Als hij daar iets van overgehouden had mocht hij niet terug naar Congo. Via de fonie konden wij zaken bestellen in Stanleystad. Elke week kwam er een vliegtuig tot Basankusu of Coquilhatstad (250 km.) en een vrachtwagen ging er de waar ophalen. (*Mevr. Adrienne De Boeck, echtgenote van gewestbeambte, Mongala, Evenaarsprovincie*).

- Wanneer onze karavaan bij avond in een dorp aankwam, was er altijd een soort ontvangstcomité aanwezig bestaande uit de chef een paar notabelen en een troepje joelende vrouwen. Als er een 'gîte' was werd je er naartoe geleid en vrouwen brachten een voorraad water en hout aan, want de boy moest kunnen koken. In sommige streken kon er brood gebakken worden, niet in een oven maar in een termietenheuveltje waarin een opening gemaakt was. Die ruimte werd met een houtvuur opgewarmd en daar werd brood in gebakken. De avonden die ik in die dorpen hebben doorgebracht hadden een indrukwekkende charme. Ik denk bvb. nog aan de volle maan en het licht ervan op de palmtakken, de geluiden in de brousse, het gehuil van een hyena in de savanne, aan de geur van maniok en soms, in de nabijheid van water, het gebries en het geploeter van nijlpaarden. Het was een onwezenlijk sfeer die ik nooit kan vergeten. (*Willy Mertens, Gewestdienst, District Kamina, Kaianga*).

-

Ik schreef ooit naar mijn schoonouders in Roeselare dat ik tijdens de zeven maanden dat ik in verwachting was, geen vers vlees gezien had. Wij aten voortdurend corned-beef uit die rode doosjes. Als ik die nu zie, krijg ik er iets van ... Wij aten voortdurend conserven. Wel hielden we kippen. Aanvankelijk hielden wij die thuis, maar wij waren drie weken per maand in het binnenland zodat er bij onze thuiskomst altijd een paar exemplaren verdwenen waren. Toen maakte de boy een heel grote mand, groter dan een badkuip. Als wij naar de brousse vertrokken zette hij de kippen in die mand boven op de VW. Zo hadden we ons voedsel mee. De boy stopte de kippen in warm water, trok de pluimen eruit en bereidde er het avondmaal mee. Ik kookte ook zelf maar het klaarmaken van moambe was de specialiteit van de boy. (*Grietje De Bruyne, echtgenote van Pieter Scharpé, agronoom, Ikela, Evenaarsprovincie en Aru, in Ituri*)

- Ik zat drie jaar in het diepste oerwoud en heb er veelal van moambe geleefd. Dat was dagelijkse kost, soms driemaal per dag! We hadden wel veel wild. Ik at soms wekenlang antiloopt. Een delicatessen was de uier van een wild varken. Vlees moet besterven, maar wegens de warmte en de kleine koelkast moest wild vlees dan maar vers gegeten worden. Ik kreeg een stuk van een halve kilo op mijn bord. Mijn Duitse scheper naast mij kreeg er een stuk van, maar de boy at het meeste vlees op. Aan groenten hadden wij niet veel, behalve ananas. (*Mark Scheldeman, Gewestdienst, Maniema*).

- Om de drie maanden kwam er een boot langs met ingeblikte voeding, zoals poedermelk (het alombekende Amerikaanse "KLIM" (milk in omgekeerde orde) en vlees. Dat was een initiatief van 'Sarma Congo', maar dat moest wel drie maand op voorhand besteld worden. Gelukkig waren er in Yangambi toch twee magazijnen waar allerlei te koop was. Er was ook een bakker, maar als ik in de brousse was, moest ikzelf alleen brood (laten) bakken. Ik had ook een klein tuintje waar ik enkele courante dingen kweekte. Ik at rijst, maniok, veel moambe en kapiteinvis. De Congolezen waren niet slecht gevoed. De Lokele hadden vis en de Turumbu waren jagers en ze hadden allen velden met bananen. (*Lode Boets, gezondheidsbeambte, Yangambi, Boven-Congo*).

- Er was heel weinig vlees in de streek. De zwarten aten apenvlees en slechts als een olifant de velden verwoest had mocht hij gedood worden. Wie de olifant gedood had mocht het hart uitsnijden. Het hele dorp mocht mee de olifant in stukken snijden. Ze aten ook termieten. Over een grote termietenheuvel legden ze een stuk papier zodat de termieten naar boven kwamen. Ze trokken er de vleugels uit en roosterden ze. Witte geroosterde termieten moesten zeer lekker zijn. Op een dag, toen we de veerpont namen, dreef een dode aap op het water. Ze haalden hem eruit en hij stonk verschrikkelijk, maar dat stoorde hen niet : "Wij eten het vlees, niet de reuk"! (*Vic Mertens, leraar, Sankuru, Katanga*).

- Toen ik militair was in Buta, was de voedselvoorziening niet zo gemakkelijk: alles moest worden aangevoerd, zodat we dikwijls genoeg moesten nemen met voedsel uit blik. Maar in Kivu hadden we geen problemen omdat we daar van alles zelf konden kweken. Bovendien konden we van de inlanders vis uit het meer kopen. En eenmaal per week kwam er een boot naar Dutu, beneden aan het meer, en daar zond ik dan een planton naartoe. Ik kon schriftelijk elke week vlees bestellen in Bukavu. In het begin kochten wij melk bij de Tutsi, die hoog in de bergen runderen hadden. Tot de melk een zeer slechte smaak had en echt niet meer te drinken was. Ik vertelde dat aan een pater, die mij een verklaring wist te geven: "Ze vangen die melk op in houten flessen en die begint na enige tijd te gisten. Die houten flessen moeten gereinigd worden en ze spoelen die met de urine van een koe". Toen zijn we maar dadelijk teruggekeerd naar poedermelk. (*A. Van Bel, Weermacht en nadien kolonist*).

- In het begin deed ik zoals alle reispaters : ik nam mijn keukenkoffer en alles mee. Maar na een tijd heb ik dat laten vallen. Ik at alles wat de Congolese mama's gereedmaakten : rijst met palmolie, gestampte palmvruchten en kip, moambe dus. Je kon daar ook heel goed eten. Mijn bedkoffer heb ik wel behouden want ik had een matras nodig om behoorlijk te slapen. Maar proviand nam ik tijdens mij reizen niet meer mee. (*E.P. Koen Maes, Passionist*).

- 's Morgens at ik fruit, dat in overvloed aanwezig was. 's Namiddags, na het werk, om 16 uur : 'bidja' (deeg van maniok en maïs). Voor de bidja werd de maniok gekookt en gemengd met maïsbloem. We aten kip of geit en ook wild als er gejaagd werd. Groenten kwamen voort van maniokbladeren en sauzen werden natuurlijk vooral met pili-pili gekruid. Dat was zeer smakelijk. Wij zaten rond de kom. Iedereen pakte de bidja met de hand en deed daar saus en vlees bij, ik ook. In de dorpen, waar dus in de namiddag gegeten wordt, eten mannen nooit samen met vrouwen. Ik heb ook veel palmwijn gedronken. Verse palmwijn is goed, maar tegen avond kun je er wel dronken van worden. (*Roger Keters, missiebroeder, technicus, Kasai*).

- De voeding aan boord (d.w.z. van de riviervloot die belast was met het bestrijden van de plaag van de waterhyacinten, nvdr] was maniok en gedroogd vlees of 'makayabo' (gedroogde vis). Dat ruikt niet lekker en dag aan dag hetzelfde menu krijgen was voor de manschappen ook teveel. Ik ging dan ook veel jagen om voor vers vlees te zorgen : antilopen en buffels. Ook al eens een nijlpaard : dat leverde natuurlijk meteen een overvloed aan proviand op. Het meest aangename moment aan boord was het etensuur in het restaurant van het leidend personeel. Mijn vrouw, die daarover de zorg droeg, heeft altijd gezorgd voor veel variatie in het menu, met ingrediënten die uit Leopoldstad aangevoerd moesten worden. We aten zelfs eens witloof uit Europa! Voor ons inlands personeel bestond de grootste lekkernij uit apen, vooral de kolobe of zwarte apen met kuif, die men ook kapucijnen van het oerwoud noemt. Ik jaagde ook op meerkatten en krokodillen. *(Cyriel Van Meel, gezondheidsbeambte, varende op de Congostroom - Zie ook zijn boek: Congo ya sika).*

KASONGO - MANIEMA

Veertig jaar op pad in de Kivu en de Maniema.

Dirk De Meyer

In deze derde en laatste bijdrage van de Kasongocyclus verwijlen we in de voetsporen van Pater Jozef Huybrechts die veertig jaar lang instond voor beheer, economie, en goede zorgen, in de ruimste betekenis van het woord, in diverse missieposten van de Witte Paters in Oost-Congo. In de praktijk voyageerde hij vier decennia lang in de Maniema en de Kivu en resideerde hij in verschillende, soms zeer veraf gelegen kleine dorpjes.

Jozef Huybrechts werd als pas gewijde "witte pater" in september 1950 naar de missies in Congo gestuurd. Tijdens het obligate korte verblijf in de "procure" van Léopoldville maakte hij van de gelegenheid gebruik om zijn zuster in Matadi te groeten: zij streek er al in 1936 als missiezuster neer. De eerste bestemming van pater Huybrechts was echter de totaal andere kant van de kolonie, maar wel op dezelfde breedtegraad als Leo, namelijk Kasongo. In de Belgische tijd een lange maar probleemloze reis : met het lijnvliegtuig van Sabena via Luluaburg naar Albertville, van daaruit met de trein naar Kabalo, en Kindu, om in Samba uit te stappen. Na oversteek van de Congostroom (Lualaba) - met de veerboot ("bac")- bereikt hij zijn standplaats: de bisschoppelijke zetel Kasongo.

De veerboot (de "bac") over de Lualaba te Kasongo-Rive. Dezelfde rivier op dezelfde breedtegraad als Kinshasa, maar 2000 km verder. Foto uit een van de talrijke Maniema-websites.

Pater Huybrechts kwam er aan op het moment dat de koloniale overheid de post aan reorganiseren was: het "territoire" werd er toen nog vanuit Kasongo-Rive bestuurd, in afwachting dat het nieuwe "territoire" gebouw, in 1953, in het 10 km verder gelegen en tot Kasongo herdoopte Tongoni in gebruik zou genomen worden.

Pater Huybrechts startte niet allen zijn missionariscarrière in Kasongo, het is ook daar waar hij veertig jaar later, in november 1990 afscheid van Afrika zal nemen.

Om logische redenen kan deze lange periode in twee opgesplitst worden: voor en na de "dipenda" .

De jaren vijftig werd hij telkens als schoolhoofd en econoom aangesteld, voor het eerst in september 1950 in Kabambare (een post langs de 'grote' baan van Kongolo naar Uvira); vervolgens kwamen kleinere plaatsen Moyo, Kisamba (landbouw-school) aan de beurt om dan in Shabunda, op de hoofdweg van Kindu naar Bukavu, benoemd te worden. Dit stadje heeft enig historisch belang omdat pionier Dhanis zich daar in 1898 verschanste tijdens zijn oorlog tegen de Arabische slavendrijvers. Het is volgens de fameuze "Guide du Voyageur", de 'hoofdstad' van de Warega's die er gekwalificeerd worden als "belles populations". Deze plaatsen waren ook in de koloniale tijd al tamelijk afgelegen naar zeker niet van de wereld afgesneden. Daar zorgde toen een economische motor van groot belang voor, namelijk de "Cotonco"; ook de landbouw floreerde in de streek, communicatie was geen probleem en onderwijs werd voornamelijk door de religieuze orden verzekerd.

Ofschoon de streek na de onafhankelijkheid al snel tot een onveilige zone in centraal Afrika evolueerde, heeft Pater Huybrechts - in tegenstelling tot zijn confrater Edgard De Clercq - daar feitelijk niet teveel onder geleden: enkel in maart 1961, toen de Balubakat het op zijn post in het plaatsje Nakiliza gemunt hadden en later, in augustus 1964, natuurlijk bij de doortocht van de Mulele-bendes. Toen moest hij wel als missieoverste in Kipaka voor zijn leven kiezen en naar Bukavu vluchten. Na een verlofperiode in België wordt Jozef Huybrechts naar de mijnstad Kalima gestuurd, zetel van Symétain en verbonden met de havenstad en districthoofdplaats Kindu aan de Congostroom, de enige macadambaan van Oost-Congo!

Na 1965 treedt het Mobututijdperk in: Pater Huybrechts wordt er luidens de nieuwe staats terminologie bij de "résideni" in de catégorie ordinaire" ingedeeld. Ondanks de spanningen tussen Warega's en de Baluba-Kat, is dit een vrij stabiele periode in Oost-Congo. Pater Huybrechts bekleedt er niet alleen posten als schoolhoofd, econoom, zieleherder ('vicaire ') in Kalima, Ngene, Wamaza, Kampene. Kipaka en Mingana, van december 1973 tot juli 1975 is hij 'le curé' in Kigulube waar de missie naderhand gesloten wordt.

Daar waar de missionarissen in de jaren vijftig nog voor termijnen van 10 jaar vertrokken, verandert dit gaandeweg in de jaren zeventig naar kortere perioden om uiteindelijk tot 3 jaar beperkt te blijven. Zo zullen de latere jaren een aantal keren met een verlof in België onderbroken worden maar Jozef Huybrechts behoudt zijn actieterrein toch in de Kivu en de Maniema met nog benoemingen in Kampene, Kipaka, Mingana.

In de periode 88-89 wordt het Kivumeer zijn stek: eerst in Bukavu daarna aan de overkant van het meer, in Goma, waar hij als 'vicaire' in 1989 de Sint-Esprit parochie bestuurt. In november 1990 verzekert hij nogmaals het economaat en het onthaal in het bisdom Kasongo om dan in april 1991, na een verblijf in Bukavu, definitief terug naar het vaderland te keren.

Na een tijd de functie van econoom in het statige kasteelklooster van Varsenaere uitgeoefend te hebben, krijgt Pater Huybrecht permissie zijn oude dag door te brengen in het mooie kloosterpand van de Witte Paters te Antwerpen, minder ver van zijn geboortedorp, Meerle.

Pater Huybrechts is in zijn lange loopbaan dus zowel getuige van de vooruitgang die het koloniale bewind op haar conto mag schrijven, als van de grote ommekeer van de dipenda die teruggang, verval en teloorgang meebracht. In de politieke en bestuurlijke instabiliteit waarin de ex-kolonie na het vertrek van de Belgen verzonk, meer bepaald 'De Grote Afrikaanse oorlog' om professor Filip Reyntjens⁽¹⁾ even te citeren, waren voornamelijk de spanningen tussen de "Warega's" en de "Bangubangu" het meest zichtbaar en voelbaar. Door de band gezien, en zeker in vergelijking met de huidige hopeloze toestand van anarchie en oorlog, was het Mobutu-tijdperk al bij al nog tamelijk leefbaar. De Witte Paters hebben samen met de andere religieuze gemeenschappen onbetwistbaar een zeer grote rol gespeeld in het lenigen van de postkoloniale ellende, en door op post te blijven waren ze daar zelfs vaak het enige punt van beschaving en menselijkheid. Intussen hebben ze ook gezorgd dat de aflossing van de wacht niet zo abrupt zou geschieden en niet zo dramatisch zou aflopen als bij de dekolonisatie van 1960. De geleidelijke uitdunning van het missionarissenlegioen wordt nu langzaam maar zeker gecompenseerd door een geleidelijke afrikanisering van de clerus.

Over de ellendige levensomstandigheden in onze oud-kolonie verneemt men in de media bitter weinig, wat logisch is vanwege de totale verwaarlozing van de communicatiemiddelen. De jongste jaren kan men nu wel, via "google maps", toch een beetje doordringen in het diepe binnenland van Congo. Het aanblik is ontluisterend: wegen, infrastructuur, spoorwegen, binnenvaart, ja zelfs de straten in de steden en zeker in de dorpen, zijn nog amper berijdbaar of bruikbaar. Er zijn praktisch geen auto's meer te bespeuren, terwijl er van de treinen en de boten alleen maar schroot overblijft. Gebouwen en voorzieningen zijn er niet beter aan toe. Neem Kasongo als voorbeeld: in de kleine residentiële wijk rondom het territoiregebouw heeft de behuizing van de koloniale nu plaats geruimd voor een overvolle krottenwijk; het zwembad heeft stand gehouden maar is leeg, in de straten hier en daar een autowrak, enkel de missie laat nog een glimp van onderhoud en orde zien. Deze complete teloorgang heeft Pater Huybrecht niet echt meegemaakt omdat ze vooral dateert van na de jaren negentig en een gevolg is van de stammenoorlogen en de rooftocht door de Kabilatroepen.

Het vernielde en met reguliere transportmiddelen onbereikbare Kasongo wordt onder ander beschreven door Tim Butcher⁽²⁾, Deze schrandere globetrotter kon voor zijn verplaatsing echter niet beschikken over een mirakeloplossing die letterlijk als een zegen uit de hemel de Witte Paters overkwam: de "Service Aérien Missionnaire" (SAM) van Witte Pater Jacques Fiévet! Deze pater slaagde erin, via bevriende piloten, tijdens een vakantie in België, een brevet van piloot- en vliegtuigmecanicien te behalen en zowaar zelfs een eigen vliegtuigje in occasie te verwerven. Vanuit Bukavu kon men de 'grasstrip' van Kasongo-Rive, Kalima, Shabunda en Kampene aanvliegen, met wat gemeenzaam "Air Jacques" heette.

Reeds vanaf 1970 kon zo de noodzakelijke bevoorrading van voedingswaren, medicamenten en andere hulpmiddelen toch nog verzekerd worden en werd jarenlang het hele diocees van Kasongo bediend. Jacques Fiévet moest in 1994 om gezondheidsredenen wel afhaken maar zijn "Air Jacques" heeft pas in 2008, met 11.000 vluchten op de teller, een punt achter haar bestaan gezet. Een unieke prestatie die, gelet op de huidige Congolese context zeker als unicum mag gesteld worden.

Dirk De Meyer

¹ De grote Afrikaanse oorlog. Congo in de regionale geopolitiek 1996-2006' door professor Filip Reyntjens, uitgegeven bij Meulenhof in 2009: een standaardwerk voor al wie inzicht wil krijgen in de woelige geschiedenis van Oost-Congo, Rwanda en Burundi.

² Journalist Tim Butcher deed in 2004 ongeveer dezelfde reis als Pater Huybrechts in 1950, van het Tanganika meer naar de Congostroom. Het relaas van zijn verschrikkelijke helletocht beschrijft hij in "Blood River" dat ook in het Nederlands verschenen is bij New Adam.

Het drama van Kongolo

De jaarlijkse herdenking

Op 7 juni jl. woonden wij te Gentinnes de jaarlijkse herdenking bij van het drama dat op 1 januari 1962 in Kongolo plaats heeft gehad. Zoals op de onderstaande foto te zien is, had deze mooie plechtigheid een uitgebreid publiek op de been gebracht. Een typisch Congolees zangkoor verleende een stemmige Afrikaanse toets aan het gebeuren.

Men zal zich herinneren dat op Nieuwjaarsdag 1962 in Kongolo 19 Paters van de Heilige Geest werden neergeschoten door regeringstroepen die hen ervan verdachten aanhangers te zijn van het onafhankelijke Katanga.

Om de herinnering aan dit drama te bestendigen werd binnen het kloosterdomein van Gentinnes een fraaie kapel opgericht, waar deze jaarlijkse traditie uiteraard strikt in ere wordt gehouden.

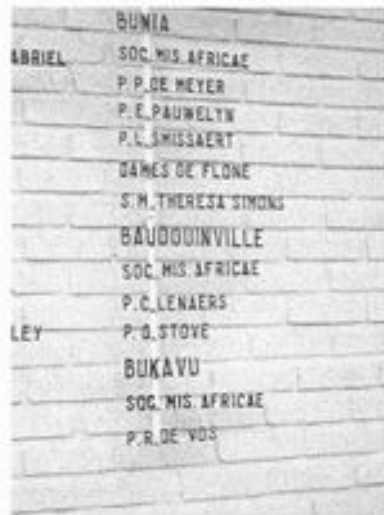
Een beeld van de ontroerende plechtigheid in de overvolle kapel

Het kloostergebouw van de Paters van de Heilige Geest

Een kapel als vroom gedenkteken

In een treffende geest van oecumene kan men op de voorgevel van de kapel de namen lezen van 181 katholieke en 31 protestantse zendelingen van verschillende nationaliteiten die in de jaren zestig het slachtoffer zijn geworden van allerlei onlusten welke in de pas onafhankelijk geworden Republiek Congo plaats hebben gevonden.

Ingewijden menen te weten dat deze lijst zelfs niet volledig is.

Een klein fragment van de lijst van deze 212 martelaren is op de foto hiernaast weergegeven.

September, maand van herdenkingen

De komende septembermaand is de maand van een hele reeks herdenkingen :

* **Op 6 september** te Blankenberge : Jaarlijkse herdenking van de heldendood van Lt. Lippens en Sgt. De Bruyne. Ceremonie om 11.30 uur aan de gedenkplaat, J. de Troozlaan.

* **Op 12 september** te Erpent : Hulde aan het Vrijwilligerskorps van kolonel Chaltin. (Organisatie CRAOCA/KKOOA V-URFRACOL).

* **Op 18 september** te Brussel : Herdenkingsdag ter ere van de koloniale troepen en de Weermacht, met o.m. bloemenhulde aan diverse gedenktekens.

* **Op 20 september** te Brussel: Herdenking van de tragische gebeurtenissen als gevolg van de rebellies in Congo in 1964.

Voor 6, 12 en 18 september: nadere informatie ten zetel van AG.

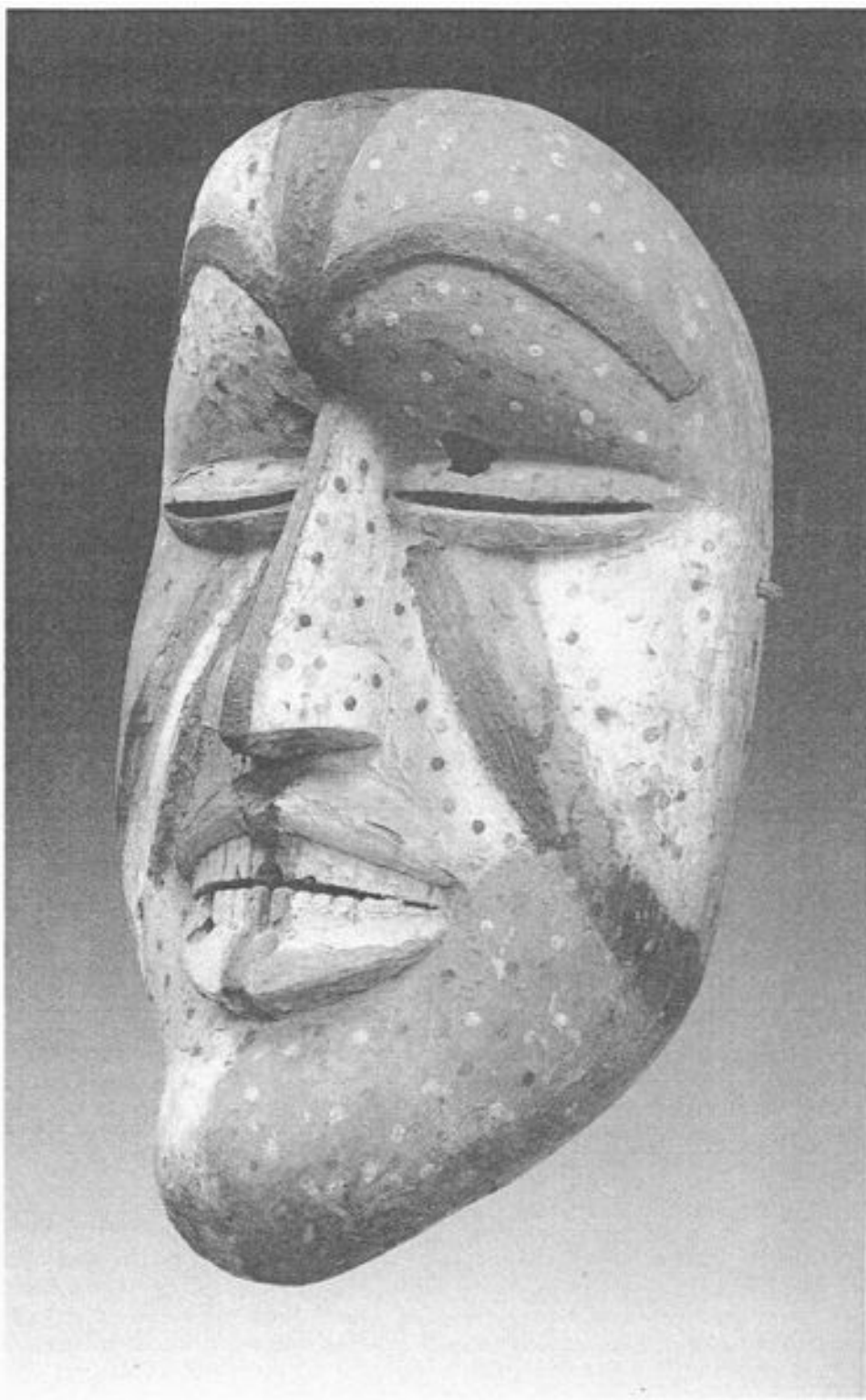
Voor de herdenking van zaterdag 20 september: zie bijlage.

Lidmaatschapsbijdragen - Aanvullende lijst

Hartelijke dank aan de onderstaande leden die bereidwillig hun bijdrage voor het lopende jaar overmaakten en heel bijzonder aan de talrijke vrienden die zo goed waren hun bijdrage royaal naar boven toe af te ronden.

De h. W. Alenus, Oostende
De h. Sam Annys, Wijnegem
Mevr. H. Barbeaux, Brugge
De h. C. Blancke, Dilbeek
Mevr. I. Calbersen, Antwerpen
Mevr. Liliane Cardon, Oostende
Mevr. Alice Cops, Schaffen
De h. Ludo Dillen, Pulderbos
Dr. Claude Damman, Kortrijk
De h. Louis De Clerck, Eigenbrakel
Mevr. H. De Maeseneire, Zaventem
Mevr. G. Duytschaever, Ekeren
De h. [oze] Ghesquiere, Brasschaat

De h. Claude Heeren, Kessel-Lo
Mevr. Denise Herman, Oostende
De h. Gerald Heylen, Pulderbos
De h. Maurice Lenain, Oudergem
Mevr. H. Leuridan, Koksijde
De h. René Stevens, Knesselare
De h. Lukas Top, Hooglede
De h. De h. 10zefVanacker, Roesbrugge-H.
De h. L. Van den Broeck, Beervelde
De h. 10zefVan der Paal, Antwerpen
De h. Ios Ver Boven, St. Genesius-Rode
Dr. Verhoest, Roeselare
De h. Remy Vossen, Heusden

Deze Nieuwsbrief is uitgegeven door de vzw AFRIKAGETUIGENISSEN

Zetel : Jan van Ruusbroecstraat 15, 3080 Tervuren

(e-mail : afrikagetuigenissen@skynet.be)

Bankrekening (IBAN) : BE67 0014 2540 4387

Niets uit deze nieuwsbrief mag worden overgenomen, gekopieerd of gepubliceerd zonder
de
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, die alle rechten voorbehoudt.